

УДК 811.111.373.7

Міщенко Т. В.

ФРАЗЕОЛОГІЧНІ ОДИНИЦІ ОРІЄНТАЦІЙНО-ПРОСТОРОВОЇ СЕМАНТИКИ В СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ: ЛІНГВОКОГНІТИВНИЙ АСПЕКТ

У статті доведено, що орієнтування осіб у просторі є основою семантики фразеологічних одиниць, котра спирається на досвід перебування людини на площині й у тривимірному просторі, співвідносному з контейнером, який є основою для образного зображення перцептивних, темпоральних та інтелектуальних параметрів діяльності людини.

Ключові слова: фразеологічна одиниця, концептуальна структура, орієнтування, простір.

Мищенко Т. В. Фразеологические единицы ориентационно-пространственной семантики в современном английском языке: лингвокогнитивный аспект. – Стаття.

В статье доказано, что ориентирование людей в пространстве служит основой семантики фразеологических единиц, опирающейся на опыт пребывания человека на плоскости и в трёхмерном пространстве, соотносимом с контейнером как основой для образного изображения перцептивных, темпоральных и интеллектуальных параметров деятельности человека.

Ключевые слова: фразеологическая единица, концептуальная структура, ориентирование, пространство.

Mishchenko T. V. Idioms denoting spatial orientation in modern English: linguistic cognitive perspective. – Article.

The article proves that people's spatial orientation serves as the basis for idioms meaning which is grounded on person's experience of being on surface and in three-dimensional space correlating with container as the basis for representation of perceptual, temporal and intellectual parameters of person's activity.

Key words: idiom, conceptual structure, orientation, space.

Значення фразеологічних одиниць (далі – ФО) англійської мови досліджується з урахуванням специфіки їх окремих компонентів: соматичних [8; 12], колоронімічних [6], зоонімічних [4], емоційних [2; 10], етнокультурних реалій [3], людини як соціальної істоти [11], руху [5]. Проте в семантиці ФО залишається недослідженим орієнтування людини у просторі як основа для творення метафоричного значення ФО, що й визначає мету пропонованої розвідки.

Поставлена мета передбачає виконання таких завдань: по-перше, встановити базові відношення, на які спирається орієнтаційно-просторовезначення ФО, залучаючи доконцептуальні структури сенсомоторного походження [22, с. 246–247] – образи-схеми, сформовані під впливом рухів тіла у просторі, операцій з об'єктами та перцептивних взаємодій [17, с. 29]; по-друге, виокремити підгрупи орієнтаційно-просторових ФО; по-третє, виявити вплив цих одиниць на читачів через створювані ними ефекти, для пояснення котрих залучаємо теорію потреб А. Маслоу, згідно з якою діяльність індивідів зумовлюється задоволенням або дефіцитом п'яти базових потреб: фізіологічних, потреб безпеки, належності, визнання та самоактуалізації [20, с. 35–47].

Орієнтаційно-просторові ФО відбивають переосмислення орієнтування людини у навколишньому середовищі у двох ракурсах: на площині, коли індивід стосовно свого тіла виокремлює об'єкти різного ступеня виділеності [7, с. 20], встановлюючи відношення відстані, і у тривимірному просторі, представленому образом-схемою КОНТЕЙНЕР, який характеризується наявністю отвору [17, с. 23], внутрішньої та зовнішньої зон, утворених межами між ними [19, с. 32]

ФО, семантика яких заснована на позначенні орієнтування на площині, відбивають сприйняття референтів з близької та далекої відстані, закарбованої у візуальних, тактильних і слухових відчуттях.

Близька і далеко відстані між особами покладена в основу ФО, які переосмислюють три різновиди сприйняття: візуальне (*face to face*), соматичне (*side by side, within easy reach, out of somebody's reach*) і слухове (*a far cry from*).

Візуальна перцепція є основою для відтворення близької відстані у значенні ФО *face to face* «віч-на-віч», яке репрезентує зорове сприйняття один одного двох людей, розташованих один навпроти одного, на що вказує прийменник *to* між двома іменниками *face*. Наприклад, *In the U.S., it has been lobbying Washington about the economic impact of corporate meetings, fighting back with surveys showing the importance of face-to-face business meetings while offering innovative promotions* (Newsweek 11/18.05.2009). У наведеному прикладі близька перспектива перцепції відстані, іменована взаємодією ФО *face to face* з іменником *meetings*, яка свідчить про візуальне сприйняття бізнес-партнерів, формуючи ефект близького контакту під час ділових зустрічей (*business meetings*) з метою професійної самоактуалізації, до якої апелюють одиниці *corporate, business, innovative promotions*.

Соматичний ракурс сприйняття близької відстані покладений в основу ФО *side by side* і ФО *within easy reach*, які відбивають надблизьку та близьку відстані відповідно. Надблизька відстань передається ФО *side by side* «поряд» повторенням іменника *side* «сторона», котрий вказує на перебування людей пліч-о-пліч. Наприклад, *As much as she subscribed to the it-takes-a-village school of*

child rearing, it would be difficult to imagine her confined to the White House today, side by side with Michelle Obama's mother (Newsweek 9.05.2011). У цьому реченні значення надблизької відстані в основі ФО *side by side* нівелюється шляхом взаємодії ФО з висловленням *it would be difficult to imagine her confined to the White House*, яке репрезентує відсутність матері президента Обами (*her*) в Білому домі, тобто поруч із тещою глави США (*with Michelle Obama's mother*), котра постійно перебуває в Білому домі, формуючи ефект відсутності у матері президента потреби в належності до найвищих прошарків суспільства.

Близька відстань імплікується у складі ФО *within easy reach* «поблизу», яка сигналізує про соматичну основу значення іменником *reach* «досяжність» на позначення простягання руки *stretch your hand*. Наприклад, *By flooding us with information, the Internet also "causes more confidence and illusions of knowledge" <...>, but makes our knowledge seem "more fragile," since "for every accepted piece of knowledge I find, there is within easy reach someone who challenges the fact"* (Newsweek 18.01.2010). У наведеному висловленні близька відстань відображена ФО *within easy reach*, яка формує ефект порушення інформаційної безпеки внаслідок віртуальної наближеності інших людей (*someone*) до користувача Інтернету (*I*) взаємодією ФО *within easy reach* і фрази *challenges the fact*, котрі відображають ставлення під сумнів загальноприйнятих істин (*accepted piece of knowledge*). Натомість ФО *out of somebody's reach* «поза досяжністю» зображує віддалену відстань між референтами шляхом сполучення у складі ФО прийменника *out of* з іменником *reach*, які вказують на недосяжність людей або об'єктів, тобто неможливість дотягнутися до референтів рукою. Віддалена відстань, репрезентована ФО *out of somebody's reach*, указує на недосяжність талібів для силових структур США у висловленні *As a result, there's been a steady migration of senior Taliban officials from Baluchistan and other areas to Pakistan's crowded and sprawling port city of Karachi where, well out of America's reach, they can operate more freely* (Newsweek 12.07.2009). У цьому прикладі віддалена відстань покладена в основу ФО *out of somebody's reach*, що зображує недосяжність талібів (*they*) для американських спецслужб (*America's*), формуючи ефект відновлення безпеки для талібів та її втрати для інших осіб.

Слуховий ракурс далекої відстані між референтами покладений в основу ФО *a far cry from* «далекій від, зовсім несхожий на»: у її складі прикметник *far* і прийменник *from* виражають просторову віддаленість між референтами, а субстантив *cry* апелює до досвіду слухового сприйняття. Далека відстань, зафіксована у структурі ФО *a far*

cry from прикметником *far* «далекій», є сферою джерела, яка проектується на царину цілі, у якій далека відстань трансформується у відмінності між референтами, що відбиває метафора ДАЛЕКА ВІДСТАНЬ є ВІДМІННОСТІ. Наприклад, *Udo Hoffman, a German promoter who founded a series of influential music festivals in Beijing, says the project's value lies in the respect it pays to the ethnic musicians. It's a far cry from what he calls the "sanitized" versions of minority music and dance often included in officially sponsored performances in China* (Newsweek 29.11.2010). У наведеному прикладі далека відстань покладена в основу ФО *a far cry from*, зображує народну монгольську музику (*it*) у ракурсі її відмінностей від творчості без національних рис у Китаї (*versions of minority music and dance in China*), створюючи ефект визнання етнічних музикантів, про що свідчить фраза *respect it pays to the ethnic musicians*.

ФО, які спираються на **орієнтування у тривимірному просторі**, котрий характеризується наявністю внутрішньої та зовнішньої зон, утворених межами між ними [14, с. 23; 19, с. 32], засновуються на послідовності образів-схем МЕЖА – КОНТЕЙНЕР – ПОРОЖНІЙ (ПОВНИЙ) – ВКЛЮЧЕННЯ (ВИКЛЮЧЕННЯ) – ВМІСТ [18, с. 272]. З наведеної послідовності КОНТЕЙНЕР є найбільш базовим, а решта образів-схем – МЕЖА, ПОРОЖНІЙ, ВКЛЮЧЕННЯ і ВИКЛЮЧЕННЯ – відбивають маніпуляції з ним.

ФО, засновані на семантиці тривимірного простору, мають у своєму складі субстантиви *well* на позначення колодязя, який співвідноситься з тривимірним простором (ФО *to run dry*, котра є скороченою формою від звороту *well has run dry* [15]), і *brink* «край», що іменує МЕЖУ фізичного КОНТЕЙНЕРА (ФО *on the brink of*), та прийменник *in*, який указує на локалізацію референтів у середині тривимірного простору [16, с. 31] (*in one's heart of hearts, to bear in mind, to keep in mind, in the dead of night, to stand in awe, in earnest, in vain, to leave smb in the cold*).

Семантика ФО *to run dry* «виснажуватися, закінчуватися» засновується на образах-схемах КОНТЕЙНЕР і ПОРОЖНІЙ, про що свідчить прикметник *dry* «сухий», котрий указує на відсутність рідини у вмістищі, яка метафорично переосмислюється. Образ-схема ПОРОЖНІЙ в основі семантики ФО *to run dry* є сферою джерела, названою прикметником *dry* на позначення сухості, яка проектується на сферу цілі, що представляє відсутність ресурсів, відображену метафорою ПОРОЖНІЙ КОНТЕЙНЕР є ВІДСУТНІСТЬ РЕСУРСІВ. Наприклад, *And the most plausible means of compulsion would be for Social Security and Medicare to go bankrupt: trust funds run dry; promised benefits exceed dedicated payroll taxes* (Newsweek 1.06.2009). У цьому реченні се-

мантика відсутності ресурсів у ФО *to run dry*, яке спирається на образ-схему ПОРОЖНІЙ, створює ефект фінансової небезпеки внаслідок закінчення грошей у трастових фондах США (*trust funds*), систем соцзахисту (*Social Security*) і безкоштовної медицини для пенсіонерів (*Medicare*).

Значення МЕЖІ, яка відокремлює тривимірний простір від оточення, є основою для ФО *on the brink of* «на межі, на волосині від»: у його складі субстантив *brink* на позначення краю безодні або прірви, які співвідносяться з тривимірним простором, іменує сферу джерела, котра екстраполюється на царину цілі, представлену небезпекою, відповідно, край умістища, з якого можна впасти, трансформується у загрозу, що відбиває метафора НА МЕЖІ ВМІСТИЩА є НЕБЕЗПЕКА. Наприклад, *When Gates was first called to the Pentagon in late 2006 by President George W. Bush, he spent 15-hour days trying (with some success) to salvage an Iraq War on the brink of disaster* (Newsweek 20.09.2010). У наведеному реченні значення ФО *on the brink of*, заснованої на образі-схемі МЕЖА, формує ефект порушення безпеки США, зображуючи перебування війни в Іраку на межі загрозового стану, позначеного субстантивом *disaster* «катастрофа».

З урахуванням семантики субстантивів, з котрими сполучається прийменник *in*, ФО спираються на п'ять різновидів контейнера: перцептивний (*to be out of sight*), соматичний (*in one's heart of hearts*), розумовий (*to bear in mind / to keep in mind*), темпоральний (*in the dead of night*) і на контейнер, співвідносний зі станами осіб (*to stand in awe, in earnest, in vain, to leave smb in the cold*).

Поле зору концептуалізується як перцептивний контейнер [18, с. 272], що відображається прийменником *in* у складі нефразеологічного прийменникового звороту *in sight* [9, с. 72], якому протиставляється ФО *to be out of sight* «за межами видимості», у структурі котрого прийменник *out of* зі значенням «назовні» сигналізує про ВИКЛЮЧЕННЯ референтів із перцептивного контейнера. Наприклад, *His dhow is hauling other goods, too, but they're best kept out of sight, whether they're taxed or forbidden under Iranian law or banned under U.N. sanctions* (Newsweek 19.07.2010). У цьому прикладі ВИКЛЮЧЕННЯ нелегальних товарів з поля зору, співвідносного з тривимірним простором, зображується ФО *out of sight*, яка формує ефект підтримання власної безпеки іранським торговцем (*his*) контрабандними товарами (*goods*), які він ховає.

Перцептивний контейнер є основою для ФО *in the shadow of* «у тіні» [21], у складі якої прийменник *in* указує на вмістище, а іменник *shadow* «тінь» свідчить про візуальну основу значення ФО. Перебування об'єктів у тіні від іншого – більшого – референта, яка у значенні ФО *in the shadow*

of за допомогою прийменника *in* співвідноситься з тривимірним простором, іменує сферу джерела, котра проектується на царину цілі, репрезентовану відношеннями більшої та меншої значимості референтів. Відповідно, менша помітність внаслідок перебування у тіні від більшого об'єкта переосмислюється як менша важливість, що утворює метафору У ТІНІ є МЕНШ ЗНАЧИМИЙ. Наприклад, *Later this month a new Acropolis Museum will open in the shadow of Parthenon in Athens* (Newsweek 15.07.2009). У наведеному реченні менша значимість музею в Акрополісі (*a new Acropolis Museum*), переосмислена як перебування в тіні Парфенону, зображується сполученням ФО *in the shadow of* і фрази *Parthenon in Athens*, що формує ефект визнання більш древнього та величного парфенонського музею та дефіциту визнання нового Акрополісу.

Переосмислення тіла людини або окремих його частин як вмістища [14, с. 23; 17, с. 23] для почуттів є основою для творення семантики ФО *in one's heart of hearts* «у глибині душі». У її складі прийменник *in* співвідносить серце (*heart*) із тривимірним простором, а субстантиви *heart* і *hearts* указують на вміщення одного контейнера в інший, іменуючи сферу джерела, пов'язану з переховуванням речей одночасно у кількох ємностях, яка проектується на царину цілі, яка представляє приховування почуттів у серці як у вмістищі, що відображає метафора СЕРЦЕ є УМІСТИЩЕ ПОЧУТТІВ. Наприклад, *Many of Iran's young reformists want action, not compromise. Ex-president Khatami is begging them to be more realistic. "I'm sure those young people in Milad Hall who were chanting idealistic slogans know in their heart of hearts that those ideals are not realizable at the moment", says Khatami* (Newsweek 1.06.2009). У цьому прикладі осмислення серця як контейнера покладене в основу значення ФО *in one's heart of hearts*, яка у сполученні з присудком *know* зображує розуміння іранських протестувальників неможливості реалізації демократичних ідеалів (*ideals are not realizable*) і створює ефект відсутності самоактуалізації, пов'язаної з розумовим, суспільним і діяльним удосконалення людини та соціуму [7, с. 235].

Співвіднесення розуму з вмістищем для зберігання інформації покладене в основу значення ФО *to bear in mind / to keep in mind* «тримати в голові, пам'ятати», у складі яких сполучення прийменника *in* і субстантива *mind* називає сферу джерела, яка екстраполюється на царину цілі, представлену зберіганням інформації, що відбиває метафора РОЗУМ є ВМІСТИЩЕ ІНФОРМАЦІЇ. Наприклад, *Keep in mind that Google is also making a push into the TV market with a product called Google TV* (Newsweek 27.09.2010). У наведеному реченні розум, який розглядається як

контейнер, переосмислений ФО *to keep in mind*, котра формує ефект нагадування про діяльнiсну самоактуалiзацiю компанiї Гугл, що просувається на телеринок (*Google is also making a push into the TV market*).

На сприйняттi часу як тривимiрного простору засновується семантика ФО *in the dead of night* «середина ночi», яка має вiзуальну основу. У складi цiєї одиницi прийменник *in* указує на нiчний перiод часу як на вмистище, у котрому перебуває людина, названий iменником *night*, а субстантив *dead* сигналізує про найтемнiший час ночi, адже смерть асоцiюється з темрявою [15]. Наприклад, *A few days later, nearly 100 Maoists swarmed into a village near the Jharkhand town of Hazaribagh in the dead of night* (Newsweek 11/18.05.2009). У наведеному прикладi нiчний час переосмислений як вмистище, покладене в основу ФО *in the dead of night*, яка зображує діяльнiсть iндiйських злочинцiв, котра вiдбувається пiзно вночi, коли жертви сплять i не можуть чинити опiр, створюючи ефект втрати жителами села (*village*) безпеки внаслiдок дiй бандитiв (*Maoists*), якi вiдбувалися у темрявi.

Стани особи, якi її охоплюють, спiввiдносяться з контейнером, котрий є основою для зображення перебування людини у страху, iзоляцiї, зануреностi в діяльнiсть, у станах невдач i фiнансової неспроможностi.

Перебування людини у страху зображується ФО *to stand in awe*, у складi котрої дiєслово *to stand* «стояти» вказує на перебування всерединi тривимiрного простору, iдентифiкованого сполученням прийменника *in* iз субстантивом *awe* «трепетний страх». Почуття страху, виражене iменником *awe*, є цариною джерела, яка проектується на сферу цiлi, репрезентовану перебуванням усерединi вмистища, про яке сигналізує прийменник *in*, що вiдбиває метафора КОНТЕЙНЕР є ЕМОЦIЯ, котра зображує почуття охоплення людей страхом. Наприклад, *America will still face huge challenges in the Middle East, mostly because Arabs and Muslims no longer stand in awe of our power* (Newsweek 7.03.2011). У наведеному висловленнi емоцiйний контейнер зображується ФО *to stand in awe*, яка у сполученнi iз запереченням *no longer* сигналізує про припинення перебування арабських нацiй (*Arabs and Muslims*) у станi страху, створюючи ефект вiдновлення їх безпеки.

Стан iзоляцiї вiдображається в семантицi ФО *to leave smb in the cold* «вiдмовляти, влаштовувати холодний прийом» шляхом проектування: сфера джерела, котра iменує досвiд, коли людину не впускають у дiм, залишаючи (*to leave*) її на холодi (*in the cold*), екстраполюється на сферу цiлi, представлена соцiальною iзоляцiєю, що вiдображено метафорою ПЕРЕБУВАННЯ НА ХОЛОДI ЯК У КОНТЕЙНЕРI є ІЗОЛЯЦIЯ. Наприклад, *The White House also took exception with the notion*

that Obama left Abbas in the cold; one official called the accusation "nonsense" (Newsweek 2.05.2011). У наведеному прикладi стан iзоляцiї палестинського лiдера Аббаса (*Abbas*), спiввiдносноi з КОНТЕЙНЕРОМ, репрезентований словосполученням *in the cold* у складi ФО *to leave smb in the cold*, яке створює ефект дефiциту визнання Аббаса президентом Обамою (*Obama*), котрий залишив палестинського главу поза увагою.

Стани занурення осiб у діяльнiсть i невдач вiдтворюються ФО *in earnest* та *in vain* вiдповiдно, якi розглядаємо разом, оскiльки обидвi одиницi мають однакову форму, утворену сполученням прийменника *in*, котрий сигналізує про перебування у певному станi, i субстантива, який цей стан називає.

Занурення в активнiсть зображується ФО *in earnest* «насправдi» за рахунок прийменника *in* та iменника *earnest* зi значенням «серйозний i цiлеспрямований» (*serious and intent*) [21]. Наприклад, *In some respects he's actually outdoing her: it wasn't until Margaret Thatcher's second term as prime minister (1983–87) that she began her nation-transforming moves in earnest from selling off state industries to smashing the power of the unions* (Newsweek 27.09.2010). У наведеному прикладi перебування Маргарет Тетчер (*she*) у станi занурення у реформаторську діяльнiсть представлено взаємодiєю фрази *began her nation-transforming moves*, котра вказує на реалiзацiю активностi на посадi, i ФО *in earnest*, якi формують ефект самоактуалiзацiї колишньої британської прем'єрки. Натомiсть перебування у станi невдач пiд час активностi зображується ФО *in vain* за рахунок прийменника *in*, який свiдчить про занурення у стан, названий iменником *vain*, тобто той, що немає успiху (*having no success*) [21]. Наприклад, *It was the charismatic Canada who explains in the film that he waited in vain for Superman to save him as a kid* (Newsweek 20.09.2010). У наведеному прикладi перебування у станi невдач вiдбивається ФО *in vain*, яка у сполученнi з присудком *waited* зображує зануренiсть дитини (*he, kid*) у стан безуспiшного очiкування на гарного вчителя (*Superman*), створюючи у взаємодiї з дiєсловом *to save* «урятувати» ефект втрати учнем безпеки.

Висновки. Таким чином, орієнтаційно-просторова семантика ФО спирається на орієнтування людини на площині й у тривимірному просторі. Одиниці на позначення орієнтування на площині спираються на візуальну, тактильну або слухову перцепцію референтів, розташованих на близькій або далекій відстані. Одиниці, засновані на досвіді орієнтування людини в тривимірному просторі, зображують перебування референтів на межі загрозового стану та вичерпання ресурсів, приховування почуттів і зберігання інформації, перебування референтів у межах поля зору, у

певному часовому проміжку або в тіні більш значимого референта. Відношення вміщення слугують основою для семантики ФО, які зображують стани, котрі охоплюють людину: страху, ізоляції,

занурення у діяльність і неспіху під час активності. Перспективи подальших розвідок вбачаємо у дослідженні семантики соматичних ФО в англійських журнальних статтях.

Література

1. Гак В.Г. Пространство вне пространства / Г.В. Гак // Логический анализ языка. Языки пространств. – М. : Языки русской культуры, 2000. – С. 127–134.
2. Гамзюк М.В. Емотивність фразеологічної системи німецької мови (досвід дослідження в синхронії та діахронії) : автореф. дис. ... д-ра філол. наук : спец. 10.02.04 / М.В. Гамзюк ; Київський національний лінгвістичний університет. – К., 2001. – 33 с.
3. Нагорна О.О. Етнокультурні особливості семантики англійських фразеологізмів (на матеріалі британського варіанту англійської мови) : автореф. дис. ... канд. філол. наук : спец. 10.02.04 / О.О. Нагорна ; Одеський національний університет імені І. І. Мечникова. – О., 2008. – 23 с.
4. Пасюроківська М.В. Зоонімічна лексика в польській фразеології : автореф. дис. ... канд. філол. наук : спец. 10.02.03 / М.В. Пасюроківська ; Національна академія наук України Інститут мовознавства імені О.О. Потебні. – К., 2009. – 18 с.
5. Патен І.М. Фраземи зі значенням руху: семантико-ідеографічний та лінгвокультурологічний підхід (на матеріалі української, російської, польської та англійської мов) : автореф. дис. ... канд. філол. наук : спец. 10.02.15 / І.М. Патен ; Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського. – Одеса, 2014. – 20 с.
6. Праченко О.В. Фразеологические единицы с колоративным компонентом в русском, английском, испанском и португальском языках : автореф. дис. ... канд. філол. наук : спец. 10.02.20 / О.В. Праченко ; Казанский государственный университет им. В.И. Ульянова-Ленина. – Казань, 2004. – 22 с.
7. Потапенко С.І. Сучасний англійський медіа-дискурс : лінгвокогнітивний і мотиваційний аспекти [монографія] / С.І. Потапенко. – Ніжин : Вид-во Ніжинськ. держ. ун-ту імені Миколи Гоголя, 2009. – 391 с.
8. Скрипник І. Ю. Соматичні фразеологічні одиниці із значенням інтерперсональних відносин: структурно-семантичні та функціональні характеристики : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04 / І. Ю. Скрипник ; Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна. – Харків, 2009. – 20 с.
9. Талавіра Н.М. Безартикульні прийменникові звороти сучасної англійської мови: когнітивно-дискурсивний аспект : дис. ... канд. філол. наук : спец. 10.02.04 / Н.М. Талавіра ; Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя. – Ніжин, 2015. – 255 с.
10. Трофімова О.В. Фразеологічна репрезентація негативних емоцій в англійській та українській національних картинах світу : автореф. дис. ... канд. філол. наук : спец. 10.02.17 / О.В. Трофімова ; Донецький національний університет. – Донецьк, 2011. – 20 с.
11. Фещенко Ю.І. Ідіоматичний простір “HOMO SOCIALIS” у сучасній англійській мові: лінгвокогнітивний та комунікативно-функціональний аспекти : автореф. дис. ... канд. філол. наук : спец. 10.02.04 / Ю.І. Фещенко ; Київський національний лінгвістичний університет. – К., 2007. – 20 с.
12. Шевелюк В.А. Контрастивна семантика фразеологічних одиниць із соматичним компонентом: лінгвокультурологічний підхід (на матеріалі іспанської та української мов) : автореф. дис. ... канд. філол. наук : спец. 10.02.17 / В.А. Шевелюк ; Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова. – К., 2010. – 20 с.
13. Шиффман Х. Ощущение и восприятие / Х. Шиффман. – пер. с англ. – СПб. : Питер, 2003. – 928 с.
14. Dancygier B. Figurative Language / B. Dancygier, E. Sweetser. – Cambridge : Cambridge University Press, 2014. – 242 p.
15. Dictionary.com [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://dictionary.reference.com>.
16. Drozdowicz A. The image-schematic profile of the English preposition in / A. Drozdowicz // Acta Universitatis Nicolai Copernici. – English Studies X. – Humanities and Social Sciences. – Vol. 345. – Torun, 2001. – P. 17–37.
17. Johnson M. The Body in the Mind: The Bodily Basis of Meaning, Imagination, and Reason / M. Johnson. – Chicago; L. : The University of Chicago Press, 1987. – 233 p.
18. Lakoff G. Women, Fire and Dangerous Things. What Categories Reveal about Mind / G. Lakoff. – Chicago : The University of Chicago Press, 1987. – 614 p.
19. Lakoff G. Philosophy in the Flesh. The Embodied Mind and its Challenge to Western Thought / G. Lakoff, M. Johnson. – N. Y. : Basic Books, 1999. – 624 p.
20. Maslow A. Motivation and Personality / A. Maslow. – N.-Y. : Harper&Row Publishers, 1970. – 368 p.
21. Merriam-Webster Dictionary [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.merriam-webster.com/dictionary/time>.
22. Turner M. Reading Minds: The Study of English in the Age of Cognitive Science / M. Turner. – Princeton : Princeton University Press, 1991. – 298 p.